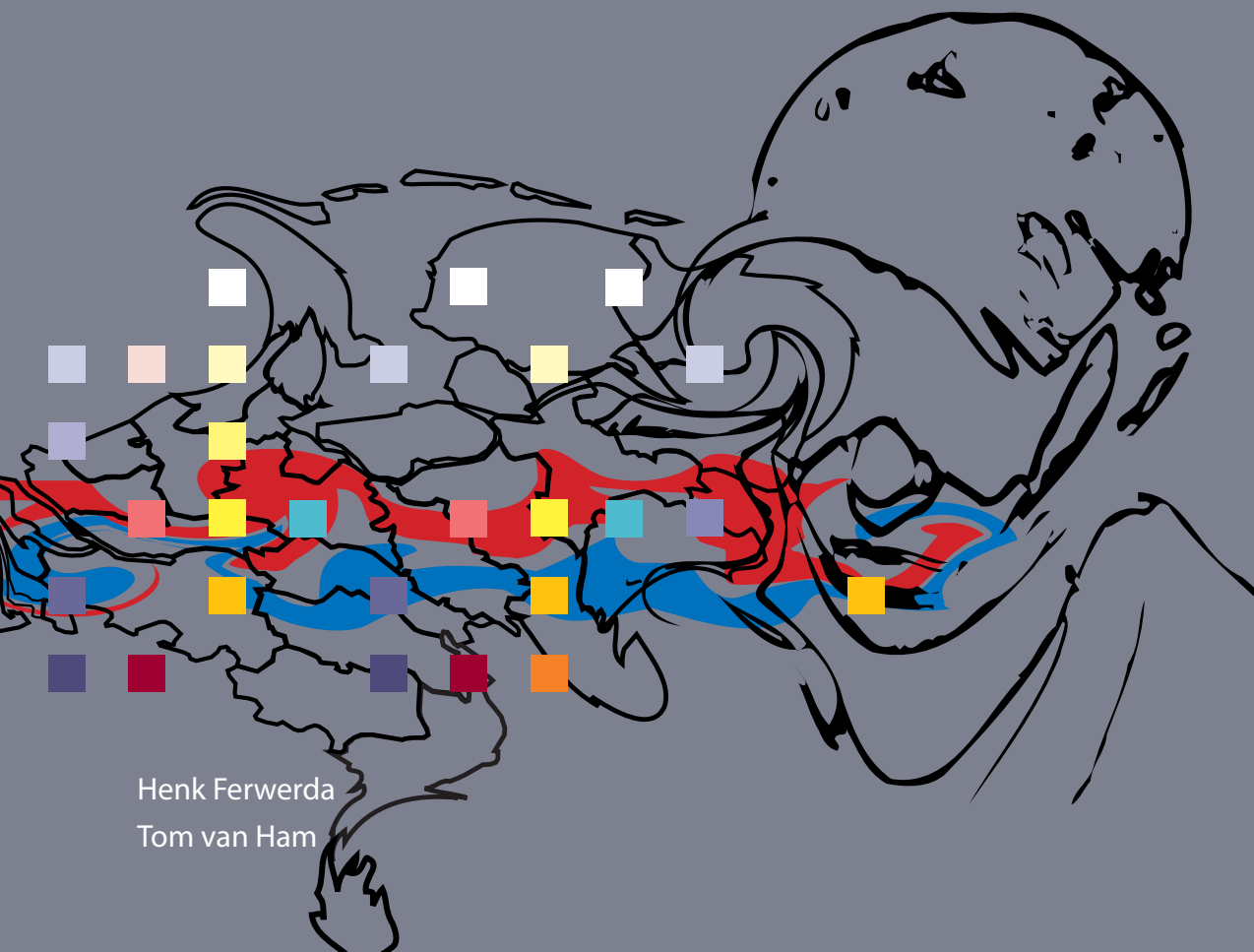
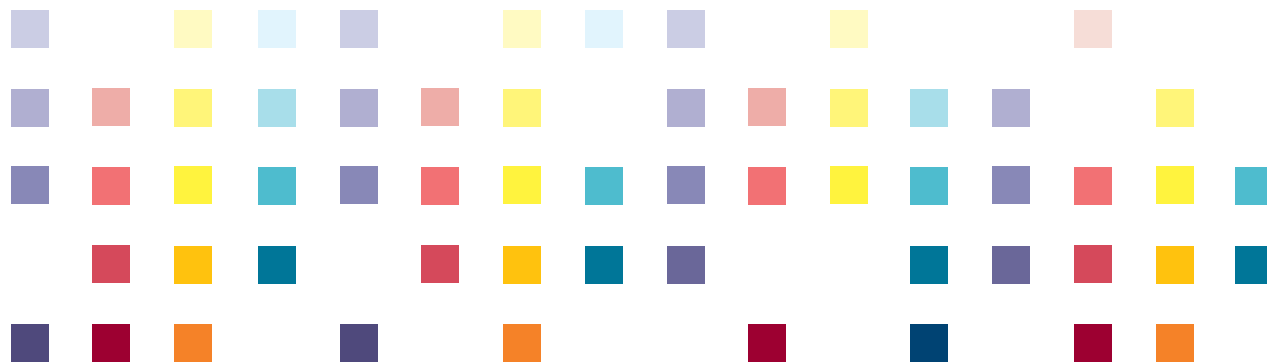

Problematische Jeugdgroepen in Nederland

Omvang, aard en politieproces beschreven

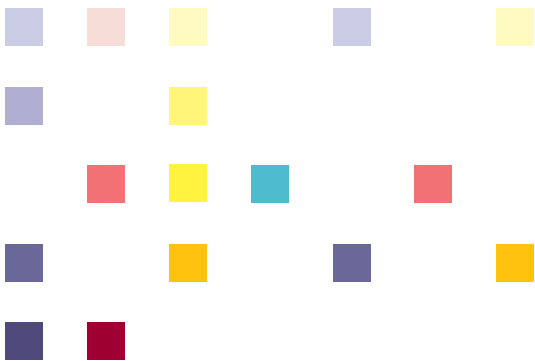
Henk Ferwerda
Tom van Ham

Problematische Jeugdgroepen in Nederland

Problematische Jeugdgroepen in Nederland

Omvang, aard en politieproces beschreven

Henk Ferwerda
Tom van Ham

In opdracht van

De Politie, Landelijk Programma Politie Jeugdtaak

«waakzaam en dienstbaar»

Met speciale dank aan

Alle wijkagenten, liaisons en analisten in de politieregio's én de leden van de stuurgroep *Masterplan Jeugdgroepen*: Hans Broekhuizen, Saskia Dijkstra, Nathalie Franssen, Ad Koevoets, Ieta Polman en Karin Tempel

Henk Ferwerda en Tom van Ham

Problematische Jeugdgroepen in Nederland

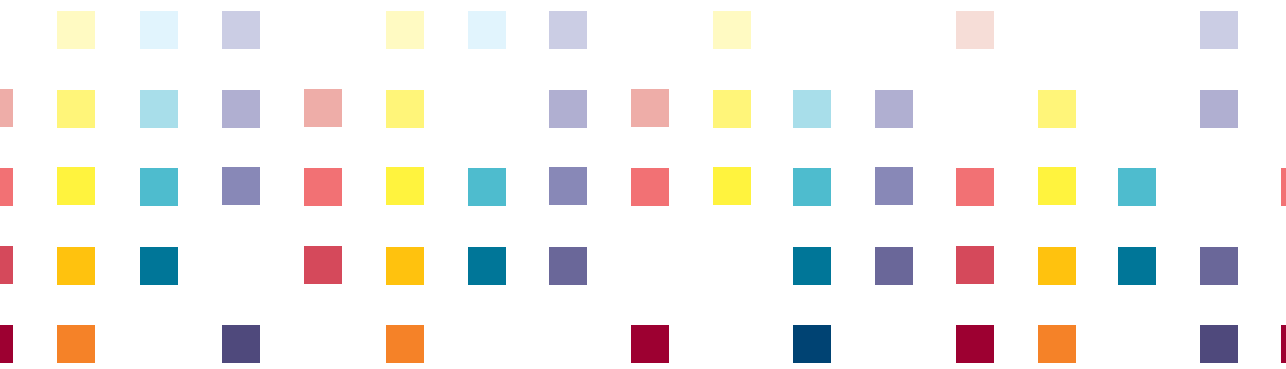
Omvang, aard en politieproces beschreven

© Bureau Beke, januari 2010

ISBN 978-90-75116-60-1

Inhoudsopgave

Voorwoord	07
1. De inhoud in het kort	09
2. De shortlistmethodiek	11
2.1 Twee ontwikkelingspaden: openbare orde en criminaliteit	13
2.2 Problematische jeugdgroepen en bendevoorming	13
2.3 Problematische jeugdgroepen in schema	14
3. Een jaar masterplan	15
3.1 Waarom een masterplan?	15
3.2 Masterplan: optimalisering en kwaliteitsverbetering	16
3.3 Masterplan: werkwijze en proces	17
4. Problematische jeugdgroepen in Nederland	21
4.1 Alle politieregio's leveren informatie	22
4.2 Problematische jeugdgroepen: aantal en aard	22
4.3 Problematische jeugdgroepen gerelateerd aan de jeugdbevolking	27
4.4 Problematische jeugdgroepen en mate van verstedelijking	29
4.5 De ernst van problematische jeugdgroepen in Nederland	32
4.6 Resumé	34
5. De gemeenten aan zet	37
5.1 De stand van zaken op lokaal niveau	37
5.2 Rollen en verantwoordelijkheden in de aanpak	37
5.3 Masterplan aanpak problematische jeugdgroepen voor gemeenten	38
Geraadpleegde bronnen	41
<i>Bijlage 1</i> Problematische jeugdgroepen per regio	43
<i>Bijlage 2</i> Politieregio's in Nederland	44
<i>Bijlage 3</i> Berekening ernstscore problematische jeugdgroepen	45
<i>Bijlage 4</i> Samenwerkingsverbanden en mate van verstedelijking	46

Voorwoord

De politie staat sinds jaar en dag in contact met jongeren die zich in groepsverband ophouden. In verreweg de meeste gevallen zijn dat vriendengroepjes die op straat wat rondhangen en geen enkel probleem vormen.

Soms zorgt de groep voor hinderlijk, overlastgevend of zelfs crimineel gedrag. Die problematische groepen vragen regelmatig om een andere politie-inzet, gericht op de jeugd én de handhaving van de openbare orde of de opsporing van criminaliteit. Die inzet stemmen we af onder regie van de gemeente met voorliggende voorzieningen zoals het jongerenwerk of, bij crimineel gedrag, met het Openbaar Ministerie.

Om goed zicht te hebben op de jeugdgroepen in de politieregio's is de shortlistmethodiek ontwikkeld. De methodiek geeft ons, de politie, systematisch inzicht in de jeugdgroepen die wij signaleren. De methodiek stelt ons in staat onze lokale bestuurlijke partners, de gemeente en het Openbaar Ministerie, een helder beeld te geven. Zo kunnen we gezamenlijk een plan van aanpak op geprioriteerde problematische groepen opstellen, vaststellen en uitvoeren.

In 2009 hebben we met subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en door inzet van Henk Ferwerda van Bureau Beke vanuit alle regiokorpsen geïnvesteerd in de kwaliteit van ons werkproces 'Inventarisatie en aanpak problematische jeugdgroepen'. Die gezamenlijke investering heeft geleid tot een inventarisatie die landelijk aan alle kwaliteitseisen en randvoorwaarden, zoals genoemd in de shortlistmethodiek, voldoet. Ik wil een ieder die heeft bijgedragen aan dit resultaat bedanken.

Onze kwaliteitsslag stelt ons allereerst in staat aan alle gemeenten in Nederland een professionele, bestuurlijke rapportage over de betreffende regio aan te bieden. Daarnaast kunnen we voor het eerst een voorzichtige landelijke analyse van de jeugdgroepen geven, zoals toegezegd aan de minister van BZK. Die analyse treft u hierbij aan. Als uitwerking van haar beleid, als gevolg van de inspanningen bij politie en op verzoek van verschillende gemeenten heeft de minister besloten het Masterplan jeugdgroepen/politie 2009 te doen vervolgen met een Masterplan jeugdgroepen/gemeenten in 2010. Wij zullen daar als politie onze professionele bijdrage aan leveren.

Martin Sitalsing

Korpschef regiokorps Twente

Portefeuillehouder jeugd binnen de Raad van korpschefs i.o.

1

De inhoud in het kort

Jeugdgroep in beeld

De 'Pleingroep' hangt vaak rond in de buurt van de basisschool en bij de snackbar in het winkelcentrum. De groep is in omvang groot en is een mixgroep wat betreft etniciteit. Alcoholgebruik komt onder een klein aantal jongeren voor, terwijl softdruggebruik gewoner is in de groep. Het criminaliteitspatroon van de groep kenmerkt zich enerzijds door hinderlijk gedrag en het veroorzaken van overlast (lawaai en rommel achterlaten) en anderzijds door het plegen van diefstallen en inbraken. Buurtbewoners hebben angst voor de groep en ook richting de politie is de groep provocerend. Recent zijn drie jongens door de politie aangehouden in verband met het plegen van een aantal diefstallen in scholen en sporthallen.

De 'Pleingroep' is een voorbeeld van een groep die op straat voor overlast zorgt en waarvan een aantal leden uit de groep zich ook schuldig maakt aan het plegen van strafbare feiten. Overlast door jongeren staat in veel enquêtes in de top-3 als het gaat om onveiligheidsgevoelens. Of het nu terecht is of niet. Veel mensen ervaren rondhangende jongeren als overlastgevend of bedreigend, ook al is er niet altijd iets aan de hand. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 75% van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd in groepsverband of voortvloeit uit groepsdynamische processen. Aandacht voor problematische jeugdgroepen is dan ook van groot belang, om overlast en criminaliteit door jongeren tegen te gaan en om de leden van de groep een perspectief te bieden.

De methodiek om problematische jeugdgroepen in beeld te brengen kent haar oorsprong in een onderzoek dat in 2000 verscheen onder de titel *'Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld'*¹. In de jaren daarna heeft Bureau Beke in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap in samenwerking met een aantal regiokorpsen van politie gewerkt aan de ontwikkeling van een zogeheten shortlist groepsriminaliteit.

Tot 2007 wordt de shortlist door diverse regiokorpsen van politie op verschillende manieren toegepast. In 2007 krijgt de landelijke implementatie van de shortlistmethodiek een impuls doordat de Raad van Hoofdd commissarissen van de Nederlandse politie de shortlist als de geëigende methodiek om problematische jeugdgroepen in beeld te brengen en aan te pakken, voorschrijft. Ook gemeenten nemen bijna zonder uitzondering de groepsindeling over in hun beleidsplannen op het gebied van jeugd en veiligheid c.q. integrale veiligheid.

1. Beke, Van Wijk en Ferwerda, 2000

De shortlist groepsriminaliteit

De shortlist is een vragenlijst waarmee een wijkagent periodiek problematische jeugdgroepen in beeld kan brengen en kan onderscheiden als hinderlijk, overlastgevend of crimineel. Ook is aan te geven of er sprake is van een straat- of jeugdbende. De informatie over een problematische jeugdgroep die wordt gegenereerd met een shortlist kan de basis vormen voor een gemeenschappelijke aanpak onder regie van de gemeente.

Ondanks het feit dat het in 2008 mogelijk is om een landelijk beeld te geven van problematische jeugdgroepen, is de werkwijze niet overal uniform en van een kwalitatief wenselijk en goed niveau. Om die reden heeft 2009 in het teken gestaan van kwaliteitsverbetering. Binnen het *Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse politie*² ging het daarbij zowel om verbeteringen binnen het interne politieproces als om de wijze waarop het product van de politie (rapportage inventarisatie van jeugdgroepen) input zou moeten zijn voor de gemeenschappelijke aanpak van problematische jeugdgroepen op lokaal niveau.

In de rest van dit rapport wordt eerst ingegaan op de shortlistmethodiek om vervolgens terug te kijken op de wijze waarop er binnen het Masterplan in 2009 gewerkt is. Centrale vraag is hoe het proces op lokaal en landelijk niveau verlopen is. Daarna wordt een beeld gegeven van problematische jeugdgroepen in Nederland. Dit rapport wordt besloten met een vooruitblik. Centrale vraag in het laatste hoofdstuk is hoe informatie over problematische jeugdgroepen omgezet kan worden in concrete plannen van aanpak onder regie van de gemeente.

2. Bureau Beke, 2009.

2

De shortlistmethodiek

Groepsgedrag onder jongeren

De betrekkelijk geringe (wetenschappelijke) aandacht in Nederland voor groepsriminaliteit (in tegenstelling tot in de Verenigde Staten) is onterecht, daar een groot deel van de jeugdcriminaliteit - naar schatting 75% - in groepsverband plaatsvindt (Schuyt, 1993). Uit selfreportonderzoek onder vijfduizend jongeren komt naar voren dat jongeren in groepsverband vaak meer en soms ook ernstiger delicten plegen. De groep lijkt hier een negatieve invloed uit te oefenen (Ferwerda, 2000).

Na het verschijnen van het onderzoeksrapport *'Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontrafeld'* in 2000 is er in opdracht van het Programma Politie en Wetenschap door Bureau Beke in samenwerking met een aantal regiokorpsen van de politie gewerkt aan de ontwikkeling van een zogeheten shortlist groepsriminaliteit. De praktijkervaringen werden gebundeld en vertaald in een instrument (de shortlist) en een bijbehorende handleiding *'Jeugdgroepen in beeld'*.

De shortlist is een op basis van wetenschappelijk onderzoek samengestelde vragenlijst waarmee politiefunctionarissen op systematische wijze periodiek de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in hun wijk of verzorgingsgebied in beeld kunnen brengen ¹. Met de shortlist groepsriminaliteit wordt op een relatief snelle en eenvoudige manier informatie verkregen over onder meer:

- locatie(s) waar de groep zich doorgaans ophoudt;
- samenstelling van de groep (omvang, etniciteit, leeftijdsrange);
- dagelijkse bezigheden van de groepsleden (school- en arbeidsmarktparticipatie, spijbelgedrag);
- riskante gewoonten (drank- en druggebruik, justitiecontacten);
- recent delictgedrag (lichte én zware vormen van criminaliteit).

Op basis van de scores die de wijkagent op de diverse aspecten aan een problematische jeugdgroep toekent, valt deze binnen één van de drie onderscheiden hoofdtypen: hinderlijk, overlastgevend of crimineel.

De Shortlist
Groepsriminaliteit

1. Zie voor de werkwijze ook de praktische handleiding 'Shortlistmethodiek in zeven stappen'.

Hinderlijke jeugdgroep

Deze groep hangt wat rond in de buurt, is af en toe luidruchtig aanwezig en trekt zich niet zoveel aan van de omgeving. Soms loopt het wel eens uit de hand en zijn er kleine schermutselingen, maar dat is doorgaans snel in de kiem gesmoord en vaak ook meer toeval dan gepland. Ook maakt de groep zich incidenteel schuldig aan kleine vernielingen. Een beperkt aantal jongeren maakt zich soms schuldig aan (veelal lichte) gewelds- en (in mindere mate) vermogensdelicten. Over het algemeen is het een groep die nog voldoende 'autoriteitsgevoelig' is en aanspreekbaar is op zijn gedrag.

Overlastgevende jeugdgroep

Deze groep is wat nadrukkelijker aanwezig, kan af en toe provocerend optreden, valt omstanders wel eens lastig (uitschelden of zelfs intimideren), vernielt regelmatig allerlei zaken en laat zich veel minder gelegen liggen aan andere mensen. Geweldsgebruik wordt niet geschuwd en de groepsleden zijn ook minder goed te corrigeren. Ook de lichtere vormen van criminaliteit waar de groep zich schuldig aan maakt, worden doelbewuster gepleegd en de groepsleden zijn ook meer bezig om te zorgen dat ze niet gepakt worden.

Criminele jeugdgroep

Deze groep bestaat (in ieder geval voor een deel) uit jongeren die behoorlijk op het criminele pad zijn geraakt. Ze zijn al vaker met de politie in aanraking gekomen. Kenmerkend voor dergelijke groepen is dat ze meer en meer criminaliteit plegen voor het financiële gewin in plaats van voor de kick of het aanzien. Deze jongeren scoren ook hoog op de delicten waar de andere twee typen groepen hoog op scoren. De feiten zijn echter ernstiger en ze schrikken ook niet terug voor het gebruik van geweld.

Het is zinvol om op te merken dat het in deze fase verkregen beeld niet meer is dan een eerste (subjectieve) inventarisatie van aard en omvang van problematische jeugdgroepen binnen een gebied. Het beeld is een momentopname en dient als basis voor vervolgstappen om van informatie te komen tot een gemeenschappelijke aanpak van jeugdgroepen. Gemeenschappelijk, want naast de politie hebben gemeenten, door gemeenten gefinancierde organisaties (zoals het jongerenwerk) en het Openbaar Ministerie een belangrijke en – in het geval van gemeenten – zelfs regisserende rol in de aanpak.

De zeven stappen van de shortlistmethodiek

1. Realiseren randvoorwaarden
2. Invullen shortlist groepsriminaliteit
3. Analyse, kwaliteitscontrole en rapportage
4. Prioritering in het driehoeksoverleg
5. Verdiepende analyse en informatie
6. Opstellen plan van aanpak
7. Uitvoeren, evalueren en monitoren

2.1 Twee ontwikkelingspaden: openbare orde en criminaliteit

De drie onderscheiden typen jeugdgroepen hebben – zo blijkt uit het voorgaande – een eigen patroon van kenmerken, crimineel en/of antisociaal gedrag en politie- en justitiecontacten.

Uit het onderzoek uit 2000 komt naar voren dat de drie typen jeugdgroepen onder te brengen zijn in een tweetal ontwikkelingspaden. Aan de ene kant zijn er de hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen en aan de andere kant de criminele jeugdgroepen. De scheidslijnen tussen die twee ontwikkelingspaden hebben te maken met:

- een verschil in maatschappelijk perspectief (positief versus negatief);
- een verschil als het gaat om de aard en het karakter van de gepleegde criminaliteit (recreatieve vormen van criminaliteit versus calculerende en verwerende vormen van criminaliteit);
- de functie van de jeugdgroep (platform voor sociale activiteiten versus platform voor criminele activiteiten).

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen in een ontwikkelingspad zitten waarvan het gedrag aan te duiden is als openbare orde problematiek. Binnen het tweede ontwikkelingspad is er – naast openbare orde problematiek – ook sprake van criminele problematiek. De inspanningen van de politie bij het eerste type problematische jeugdgroepen betreffen vooral de handhaving van de openbare orde, terwijl het bij het tweede type – naast openbare orde handhaving – ook kan gaan om opsporing en vervolging.

2.2 Problematische jeugdgroepen en bendevorming

Verder blijkt dat een klein aantal problematische jeugdgroepen zich manifesteert als collectief. Dergelijke jeugdgroepen hebben een duidelijke structuur en hiërarchie en beslissingen worden afgewogen tegen het collectieve belang. Yablonsky (1959) spreekt in dit verband van 'near-groups' en 'groups', ook wel aan te duiden met de term 'bende'. De kenmerken van een 'bende' worden door sommigen gelegd bij criminaliteit die gepleegd wordt vanuit een financieel motief, door anderen wordt de organisatiegraad als criterium genoemd. Soms wordt ook nog gewezen op het territoriale element. In het kader van het onderzoek naar groepsriminaliteit is een reeks groepskenmerken geïventariseerd. Het betreft kenmerken die zijn terug te brengen tot de volgende twee factoren (Beke et al., 2000):

Hecht, georganiseerd versus los, ongeorganiseerd

met als kenmerken:

- hechtheid van de groepsstructuur;
- mate van onderlinge solidariteit;
- mate van organisatie;
- mate waarin criminele acties worden gepland;
- mate waarin er wisselingen binnen de groep plaatsvinden.

Open, niet - hiërarchisch versus gesloten, hiërarchisch

met als kenmerken:

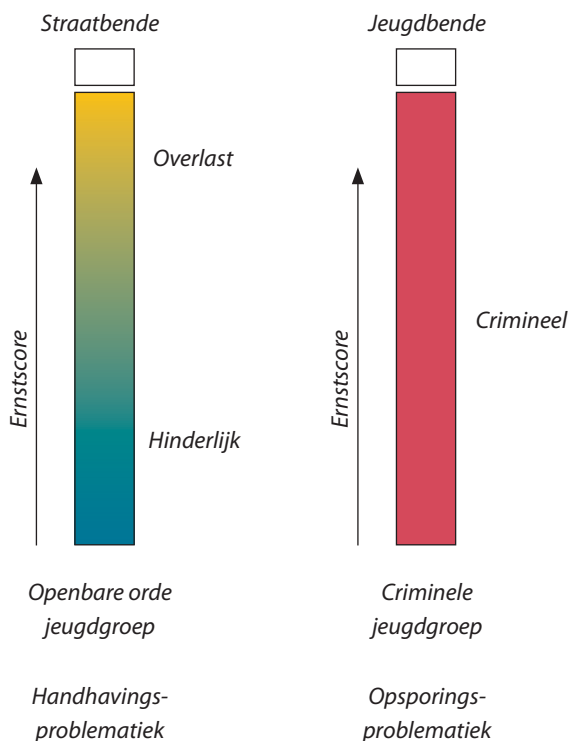
- mate van hiërarchie;
- mate van onderlinge rivaliteit;
- mate waarin de groep zich als groep profileert.

In de shortlist wordt aan de wijkagent gevraagd naar voornoemde kenmerken die iets zeggen over de structuur van de groep. Op basis van deze informatie kunnen hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen aanvullend worden gekarakteriseerd als 'straatbende' en criminele jeugdgroepen als 'jeugdbende'.

2.3 Problematische jeugdgroepen in schema

Indien voorgaande bevindingen uit het onderzoek worden samengevat, ziet een en ander er schematisch als volgt uit.

Figuur 1 – Overzicht van verschillende typen problematische jeugdgroepen

3

Een jaar masterplan

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de vraag waarom er een masterplan is geweest, wat hiervan het doel en de werkwijze waren en wat de resultaten van de werkwijze zijn geweest.

3.1 Waarom een masterplan?

Aan het eind van 2008 was de stand van zaken met betrekking tot het gebruik en de implementatie van de shortlist groepsriminaliteit als volgt. Door diverse regiokorpsen van politie wordt op dat moment al een aantal jaren gebruik gemaakt van de shortlistmethodiek. Korpsen als Haaglanden, Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Twente, Zuid-Holland-Zuid en Brabant Zuid-Oost zijn al een aantal jaren onderweg met de methodiek. Andere korpsen werken eind 2008 korter of pas echt heel recent met de methodiek.

Onderzoek van Regioplan uit 2007¹ en ervaringen van Bureau Beke maken duidelijk dat de korpsen de shortlistmethodiek op zeer verschillende wijzen toepassen. Er is sprake van grote kwaliteitsverschillen en diversiteit in ambitieniveaus. In sommige regio's wordt er goed opgeleid, perfect geïnventariseerd en is men op gemeentelijk niveau in staat om tot gezamenlijke plannen van aanpak te komen en deze uit te voeren. In andere regio's komt men eind 2008 nog niet verder – en dit is het andere uiterste – dan een kwalitatief magere shortlistinventarisatie.

Flankerende ontwikkeling

Vermeldenswaardig is de flankerende ontwikkeling dat op strategisch niveau zowel door het Ministerie van Justitie als door de Raad van Hoofdcommissarissen van de Nederlandse politie² de shortlist als de geëigende methodiek wordt voorgeschreven om problematische jeugdgroepen in beeld te brengen en aan te pakken. Ook gemeenten nemen bijna zonder uitzondering de groepsindeling over in hun beleidsplannen op het gebied van jeugd en veiligheid c.q. integrale veiligheid.

Eind 2008 komt RTL4 met het bericht dat er in ons land 1.800 problematische jeugdgroepen zijn. RTL baseert zich op dat moment op onvolledige informatie, want de politie heeft bij RTL aangegeven dat men nog niet klaar is om landelijke cijfers aan te leveren. Wat betreft de shortlistmethodiek is men namelijk bezig met een kwaliteitsverbetering – die haar beslag krijgt in een masterplan – met als een van de op-

1. Dekkers, Hissels en Kriek, 2007.

2. In de nota 'Jeugd Terecht' en het Landelijk Kader Nederlandse Politie uit 2007.

brenghsten een landelijk vergelijkbaar beeld van problematische jeugdgroepen eind 2009. Een beeld dat door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ook aan de Tweede Kamer is toegezegd.

Minister Ter Horst over de RTL4 inventarisatie³

Het bericht van RTL4 is gebaseerd op beleidsmatige informatie afkomstig van een aantal politieregio's. RTL4 heeft op basis van deze informatie zelf een analyse gemaakt en daaraan conclusies verbonden. De politie heeft op voorhand de kanttkening geplaatst dat regionale cijfers onderling niet vergelijkbaar zijn en niet bij elkaar kunnen worden opgeteld. Dit hangt samen met de gebezigde zogenoemde shortlistmethodiek (instrument om problematische jeugdgroepen in beeld te brengen) die zich goed leent voor inventarisatie binnen het werkgebied van afzonderlijke korpsen, maar nog geen goed landelijk beeld oplevert. Hiermee is duidelijk dat, zoals de politie ook van plan is, toegewerkt moet worden naar een meer uniforme methode zodat op landelijk niveau deze gegevens bruikbaarheid verkrijgen. De aantallen die door RTL4 naar voren zijn gebracht (1.800 jeugdbendes), moeten daarom worden genuanceerd. De politieorganisatie is recent een subsidie verleend om de doorontwikkeling van de shortlistmethode te stimuleren zodat de registratie in de regio's op een uniforme wijze gebeurt en de gegevens aldus kunnen worden gestapeld. Uiteindelijk is dan een landelijk beeld van jeugdgroepen beschikbaar op basis waarvan concreter kan worden gestuurd.

3.2 Masterplan: optimalisering en kwaliteitsverbetering

In januari 2009 is in nauwe samenwerking met de regiokorpsen een Masterplan opgesteld dat aan alle korpsleidingen toegestuurd is⁴. In dit plan wordt aangegeven hoe aan optimalisering en kwaliteitsverbetering van de shortlistmethodiek gestalte kan worden gegeven. Hiertoe wordt in 2009 een aantal acties ondernomen om het werken met de shortlistmethodiek – zoals deze dan binnen de politieregio's wordt gebruikt – een kwaliteitsimpuls te geven. Uitgangspunt hierbij is dat lopende uitvoeringsprocessen binnen de regio's op dit thema zoveel mogelijk worden benut én dat er sprake is van een versterking van de bestaande werkzaamheden in de operationele lokale keten. De kwaliteitsverhoging heeft betrekking op:

- De wijze waarop de shortlist wordt gebruikt (deskundigheid)
- De organisatie en uitvoering binnen de korpsen (inclusief de borging)
- De prioritering van de groepen
- De concrete inrichting van de samenwerking op lokaal niveau
- De kwaliteitscontrole op het proces en de analyse

Met de uitvoering van het Masterplan worden twee doelen nagestreefd:

1. Allereerst is het van belang dat op lokaal niveau kwalitatief goede informatie over problematische jeugdgroepen leidt tot een gemeenschappelijke geborgde aanpak van hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen onder regie van de gemeente of in geval van criminele groepen het Openbaar Ministerie.

3. Brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, nr.991, vergaderjaar, 2008-2009.

4. Masterplan problematische jeugdgroepen Nederlandse politie, 2009.

2. Daarnaast dient de kwaliteitsimpuls te leiden tot een kwalitatief goede landelijke inventarisatie van problematische jeugdgroepen in het najaar van 2009 (gestapelde beeld). Op een winterconferentie die plaatsvindt in januari 2010 zullen de verbeterslagen op het politieproces, de lokale samenwerking en de kwalitatief gestapelde informatie worden gepresenteerd.

In feite is het tweede doel een afgeleide van het eerste doel. Alleen kwalitatief goede inventarisaties op lokaal niveau kunnen namelijk – mits op dezelfde wijze en hetzelfde moment uitgevoerd – bij elkaar gebracht worden tot een landelijk beeld. De nadruk heeft binnen het masterplan dan ook vooral op het eerste doel gelegen.

3.3 Masterplan: werkwijze en proces

Om de gewenste kwaliteitsverbetering te realiseren is er in 2009 – zoals aangegeven – vanuit een Masterplan gewerkt. In deze paragraaf wordt teruggekeken op de werkwijze en op de wijze waarop het proces in 2009 binnen de regio's en landelijk is verlopen.

Shortlistmethodiek
in zeven stappen

Zeven stappenplan als leidraad

Om uitvoering te geven aan de kwaliteitsverbetering in alle regio's is aan het begin van het traject een klein boekje geschreven. In dit boekje 'Shortlistmethodiek in zeven stappen' is uiteengezet hoe de methodiek op lokaal niveau toegepast kan worden opdat kwalitatief goede informatie over problematische jeugdgroepen leidt tot een gemeenschappelijk succesvolle aanpak van dergelijke jeugdgroepen.

De afspraak is dat politieregio's die volwaardig in de gehele regio gaan starten met de shortlistmethodiek de beschreven stappen één voor één zullen gaan zetten. Politieregio's die al werken met de shortlistmethodiek zullen nagaan of hun werkwijze voldoet aan dit stappenplan en zullen indien nodig aanpassingen doorvoeren in hun werkwijze.

Compacte projectstructuur werkt perfect

Naast een kleine stuurgroep die verantwoording aflegde aan de Strategische Beleidsgroep Jeugd, was er voor de projectleider in iedere politieregio één aanspreekpunt in de vorm van een liaison. Deze 25 liaisons hebben stapsgewijs uitvoering gegeven aan het masterplan. Voor overleg en intervisie werd gebruik gemaakt van de bestaande vier Interregionale Platforms (IP's) binnen de Nederlandse politie.

Analysecapaciteit is een aandachtspunt

Net zoals de medewerking van de korpsen in de vorm van een liaison was het voor de uitvoering van het masterplan ook een randvoorwaarde om per regio een analist beschikbaar te stellen ten behoeve van de lokale analyse en rapportage. Anders dan bij de liaisons bleek dit lastiger. Analysecapaciteit is en blijft een schaars goed binnen veel regio's en daarnaast beschikt ook niet iedere regio over een 'openbare orde' analist. In de loop van het jaar levert iedere regio overigens wel een analist om deel te nemen aan het Masterplan. Analisten blijken zelf, net als overigens vrijwel alle

liaisons binnen het Masterplan, betrokken, leergierig en gemotiveerd op het onderwerp jeugdgroepen. Continuïteit voor wat betreft de inzet van analisten blijft in een aantal regio's broos en is daarmee een aandachtspunt.

Intervisie draagt bij aan eenheid van begrip en kwaliteit

Binnen het Masterplan wordt er met zowel de liaisons als de analisten onder andere contact onderhouden via intervisiemomenten. In deze bijeenkomsten – die qua aantal deelnemers een kleinschalig karakter hebben – wordt in het voorjaar duidelijk dat de regio's:

- Sterk verschillen als het gaat om de ervaringen met het werken met de shortlist;
- Verschillen in de wijze van analyseren en het opstellen van een rapportage over de problematische jeugdgroepen;
- Nog niet allemaal de verbinding hebben gemaakt met het bestuur als het gaat om het organiseren van een aanpak op basis van de inventarisatie van problematische jeugdgroepen.

In de loop van het jaar ontstaat er 'eenheid van begrip' en dit is naast overleg en intervisie ook te danken aan het zeven stappenplan en een aantal standaarddocumenten ⁵ die landelijk worden aangeleverd. Daarnaast neemt ook de kwaliteit van het eindproduct – de '*Rapportage problematische jeugdgroepen*' – toe. Dit is te danken aan het volgen van het stappenplan en het uitvoeren van verschillende checks binnen de analyse.

Virtueel kantoor leeft

Om met alle liaisons en analisten contact te kunnen onderhouden en informatie te kunnen delen, wordt er gewerkt binnen een virtueel kantoor. Hierop is iedereen aangesloten en hier kunnen ook – binnen de discussieruimte op het kantoor – vragen worden gesteld, waardoor het virtueel kantoor niet alleen 'leeft' maar ook als backoffice voor alle liaisons en analisten fungeert.

De minister geeft een belangrijk signaal af

In de aanpak hebben diverse ketenpartners een rol. Om de lokale aanpak te coördineren, is een regisseur nodig. De regierol is een voorzittersrol, waarbij het proces wordt bewaakt. Die overall regie ligt bij de gemeente voor zowel de hinderlijke, overlastgevendende als criminele jeugdgroepen, waarbij opgemerkt wordt dat de regie over de opsporing vanuit een wettelijke taak bij het Openbaar Ministerie ligt. Afstemming tussen opsporing en aanpak op lokaal niveau dient dus goed te zijn georganiseerd. De reden voor deze overall regierol van de gemeente is dat voor elke problematische jeugdgroep een meersporenaanpak vereist is en elke aanpak gecoördineerd moet worden, onafhankelijk van welke partner de grootste rol heeft in het aanpakken van de problematische jeugdgroep.

Minister ter Horst heeft in de zomer van 2009 alle colleges van B&W en de korpschefs

5. Het gaat bijvoorbeeld om een standaardpresentatie, een protocol 'update van de shortlist' en een handeling voor de analyse.

per brief over dit proces geïnformeerd en de gemeenten gewezen op hun belangrijke, regisserende taak in de aanpak van problematische jeugdgroepen. In de verschillende gemeenten en politieregio's is de brief van de minister zeer positief ontvangen en als een steun in de rug ervaren.

Een landelijk beeld

Anders dan in het verleden is er nu door alle politieregio's via min of meer dezelfde manier van werken op hetzelfde moment een inventarisatie van problematische jeugdgroepen in de regio gemaakt. Ondanks het feit dat de regionale rapportages het belangrijkste zijn, is het mogelijk en verantwoord om de regionale beelden te stapelen tot een landelijk beeld.

Borging op de agenda van 2010

Er is een klein aantal politieregio's dat weliswaar alle stappen binnen het masterplan gezet heeft, maar waar het onzeker is of ze het werkproces shortlist in 2010 op een afdoende manier geborgd kan worden binnen de organisatie. Daarmee staat het onderwerp 'borging' voor een klein aantal regio's vanuit het Programmabureau Politie Jeugdtaak voor 2010 prominent op de agenda.

4

Problematische jeugdgroepen in Nederland

Alle politieregio's in Nederland hebben ernaar toegewerkt om in september of oktober van 2009 een inventarisatie van problematische jeugdgroepen in de politieregio beschikbaar te hebben. In dit hoofdstuk wordt eerst teruggekeken op de wijze waarop dit gedaan en gegaan is, waarna de resultaten gepresenteerd worden.

De resultaten worden gerapporteerd op het niveau van de 25 politieregio's en niet op het niveau van individuele gemeenten¹. Omdat het aantal problematische jeugdgroepen in een regio vanzelfsprekend kan samenhangen met het aantal jeugdigen dat woonachtig is in de regio worden de aantallen onderscheiden problematische jeugdgroepen ook gerelateerd aan het aantal jeugdige inwoners in de betreffende regio. Voorts zal er op een hoger niveau iets gezegd worden over de mogelijke relaties tussen problematische jeugdgroepen en de mate van verstedelijking.

Tot slot wordt per regio een beeld gegeven van de ernst van de jeugdgroepenproblematiek.

Afbakening van de analyse

In dit hoofdstuk wordt een beeld gegeven van problematische jeugdgroepen zoals deze – in het najaar van 2009 – vanuit het perspectief van de politie in beeld zijn gebracht. Het zijn met andere woorden groepen die op dat moment bij de politie bekend zijn en de informatie is nog niet verrijkt met de kennis van bijvoorbeeld gemeentelijke diensten en organisaties voor jeugd- en jongerenwerk.

De ervaring leert verder dat wijkagenten die voor het eerst met de shortlistmethode werken over het algemeen anders naar jeugdgroepen kijken dan wijkagenten die dit vaker hebben gedaan. De laatsten beschikken over meer kennis over de groepen waardoor hun inventarisaties betrouwbaarder zijn.

Ook beperken we ons in dit hoofdstuk tot aantallen en dalen we niet af tot het niveau van de jeugdgroep zelf. Vragen als wie er in de groep zitten en wat hun gedrag is, komen hier niet aan de orde, maar zijn op lokaal niveau essentieel omdat de antwoorden op deze vragen cruciaal zijn voor de aanpak.

Aan aanvaardbare jeugdgroepen, groepen jongeren die op straat zijn en die geen hinder of overlast veroorzaken, wordt geen aandacht besteed. Hiermee is niet gezegd dat dergelijke groepen niet belangrijk zijn – het is in aantal ongetwijfeld de grootste categorie – maar het is geen taak van de politie om deze groepen in beeld te brengen.

1. Dit is ons inziens de verantwoordelijkheid van de lokale driehoeken.

4.1 Alle politieregio's leveren informatie

Het eerste belangrijke resultaat is dat alle politieregio's in ons land eind oktober 2009 de resultaten van de inventarisatie in hun regio via een landelijk format hebben aangeleverd bij het Programmabureau Politie Jeugdtaak. Omdat er gewerkt is via het stappenplan zijn ook de noodzakelijke kwaliteitstoetsen uitgevoerd.

In totaal hebben 16 politieregio's de inventarisatie in de maanden september of oktober uitgevoerd. In 9 regio's is in april geïnventariseerd en is er in oktober een update gemaakt van dit beeld. Voor deze update is gebruik gemaakt van een standaardprotocol. De aldus verkregen resultaten geven dus een beeld van de problematische jeugdgroepen in Nederland in de periode september, oktober 2009.

Uit de aangeleverde landelijke formats blijkt verder – en dit is ook al aangegeven in hoofdstuk 3 – dat er een groot verschil is tussen de regio's als het gaat om de ervaring en werkwijze die men heeft met het werken met de shortlistmethodiek.

Twee regio's maken gebruik van een regionaal digitaal systeem, waardoor men altijd in staat is om een beeld te geven van het aantal en de aard van de problematische jeugdgroepen in de regio. In Zuid-Holland-Zuid is dit het Jeugd Informatie Systeem (JIS) en in Amsterdam-Amstelland het Regionaal Informatiesysteem Jeugdgroepen (RIJ). Verder is er een groot verschil in het aantal keren dat er in de hele politieregio gewerkt is met de shortlist. Zo werken bijvoorbeeld acht regio's in 2009 voor het eerst grondig met de shortlist, terwijl zeven regio's al vaker dan vijf keer een regionale inventarisatie uitvoerden.

4.2 Problematische jeugdgroepen: aantal en aard

In Nederland zijn in totaal 1.760 problematische jeugdgroepen in beeld gebracht. Specifiek gaat het om 1.341 hinderlijke jeugdgroepen, 327 overlastgevende jeugdgroepen en 92 criminele jeugdgroepen. Van deze groepen zijn er 27 te kwalificeren als straatbende en 10 als jeugdbende ².

Eerste belangrijke constatering is dat de lichtste categorie problematische jeugdgroepen – de hinderlijke – het meest (76%) voorkomen in ons land. Overlastgevende (19%) en criminele jeugdgroepen (5%) komen veel minder voor.

Van het aantal hinderlijke, overlastgevende en problematische jeugdgroepen geven we een landelijk overzicht op het niveau van de verschillende politieregio's ³. We hebben ervoor gekozen de politieregio's wat betreft het aantal hinderlijke, overlastgevende en criminele jeugdgroepen van een kleur te voorzien en er is gekozen voor zes gradaties. Uitleg over deze gradaties is terug te vinden in de legenda bij de desbetreffende kaarten. Een overzicht van de politieregio's is weergegeven in *Bijlage 2*.

Aantal hinderlijke jeugdgroepen

Tuinengroep

De kleine, hinderlijke groep op de locatie Stroveer wordt door de politie aangeduid met de naam Tuinengroep. De groep die voornamelijk bestaat uit autochtone schoolgaande jongeren telt naast jongens ook een aantal meisjes. Het is een schoolvoor-

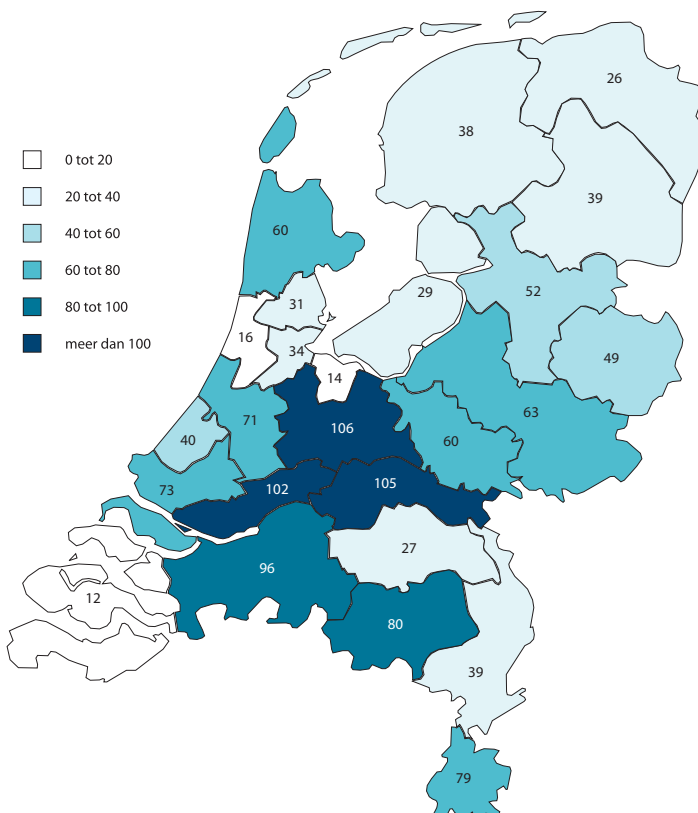
2. Zie bijlage 1 voor een cijfermatig overzicht per politieregio.

3. Dit is het beeld medio september-oktober 2009.

beeld van een hinderlijke jeugdgroep. De jongeren spijbelen nauwelijks en alcoholgebruik komt niet voor. Een enkeling gebruikt softdrugs. Harddruggebruik komt niet voor. De lichte overlast van de groep is wat betreft ernst niet verontrustend. Een klein aantal bewoners in de wijk voelt zich door de aanwezigheid en het gedrag van de groep onveilig. Voor de wijkagent is de groep goed aanspreekbaar, benaderbaar en beïnvloedbaar. De groep kent wisselingen in zijn samenstelling en de laatste tijd valt het op dat er sprake is van een toename van het aantal meisjes. In combinatie met de andere kenmerken van de groep duidt dit laatste op het feit dat er ook sprake is van een sociale groep. De groep heeft naast de locatie Stroveer recent ook de Rottestraat als ontmoetingsplek.

In *figuur 2* wordt een overzicht gegeven van het aantal hinderlijke jeugdgroepen in de Nederlandse politieregio's.

Figuur 2 – aantal hinderlijke jeugdgroepen in Nederland naar politieregio

In de politieregio Zeeland vinden we het laagste aantal hinderlijke jeugdgroepen. De politieregio's Gooi en Vechtstreek en Kennemerland kenmerken zich eveneens door een beperkt aantal hinderlijke jeugdgroepen. In geen van voornoemde politieregio's zijn meer dan 20 hinderlijke jeugdgroepen gescoord aan de hand van de

shortlistmethodiek. Tevens valt op dat hinderlijke jeugdgroepen in de noordelijke politieregio's Friesland, Groningen en Drenthe niet prominent aanwezig zijn. Het aantal in deze regio's aanwezige hinderlijke jeugdgroepen overstijgt het aantal van 40 niet. Dit is onder andere ook in de politieregio Amsterdam-Amstelland het geval.

De meeste hinderlijke jeugdgroepen zijn te vinden in de politieregio's Utrecht, Zuid-Holland-Zuid en Gelderland-Zuid.

Het aantal geïdentificeerde hinderlijke jeugdgroepen overstijgt in alle voornoemde politieregio's het aantal van 100. De korpsen Midden- en West-Brabant en Brabant-Zuid-Oost kennen eveneens een aanzienlijk aantal hinderlijke jeugdgroepen. Verder valt op dat Limburg-Zuid in vergelijking met andere politiekorpsen eveneens veel hinderlijke jeugdgroepen kent.

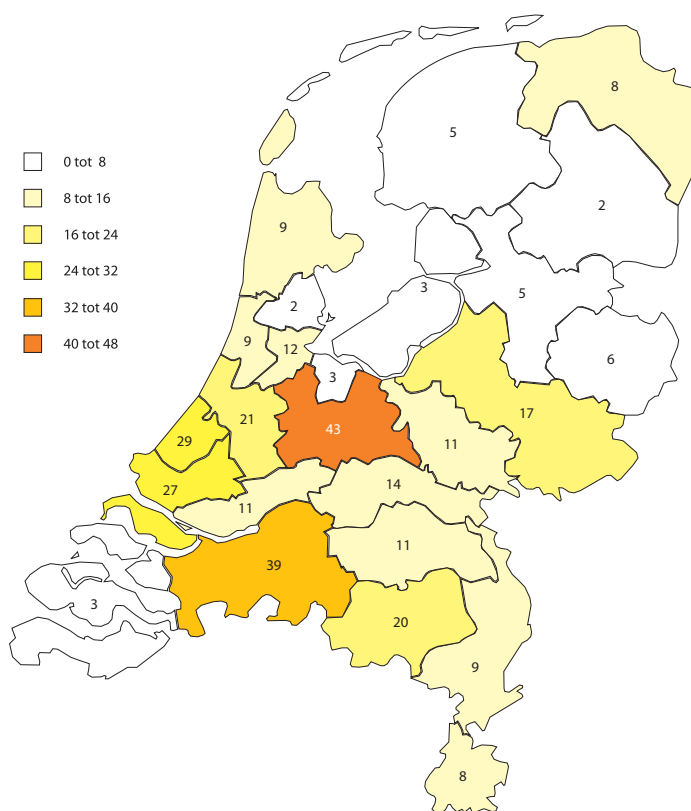
Aantal overlastgevende jeugdgroepen

Bilitongroep

De overlastgevende 'Bilitongroep' zwerft op dit moment door de wijk. Een tijdje geleden verzamelden de groepsleden zich aan de Bilitonstraat in een woning, maar deze woning is ontruimd. Op dit moment zijn ze op diverse plekken (winkelcentrum, snackbar) in de wijk te vinden. De Bilitongroep is in omvang groot en is een mixgroep wat betreft etniciteit. In de groep zitten leden van Nederlandse, Turkse, Marokkaanse, Joegoslavische, Surinaamse en Antilliaanse komaf. Relatief veel groepsleden zijn werkloos. Alcoholgebruik komt onder een klein aantal jongeren voor, terwijl softdruggebruik gewoner is in de groep. Zeer veel leden van de groep zijn bekenden van justitie. Het criminaliteitspatroon van de groep is afwijkend en kenmerkt zich enerzijds door hinderlijk gedrag en het veroorzaken van overlast en anderzijds door (ernstige) vermogensmisdrijven (bedrijfsinbraken en autodiefstal). Drugbezit en verkeersdelicten (rijden zonder rijbewijs en joyriding) zijn ook onderdeel van het criminaliteitspatroon. In de omgeving hebben mensen angst voor de groep en ook richting de politie is de groep provocerend. Recent is een groot aantal groepsleden (circa 10) aangehouden voor bedrijfsinbraken en autodiefstal.

Het laagste aantal overlastgevende jeugdgroepen – zie *figuur 3* – vinden we in de politieregio Zaanstreek-Waterland en het korps Drenthe (2). De meeste overlastgevende jeugdgroepen zijn aanwezig in de politieregio Utrecht (43). Wanneer we kijken naar het aantal overlastgevende groepen, blijkt dat deze groepen verder voornamelijk aanwezig zijn in de korpsen Midden- en West-Brabant, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond. De politieregio Zeeland en politieregio's in het noorden en oosten van het land kennen in vergelijking met de andere korpsen weinig overlastgevende jeugdgroepen. De politieregio Noord- en Oost-Gelderland en het korps Groningen vormen daarop een uitzondering. Deze twee regio's kennen 17 respectievelijk 8 overlastgevende jeugdgroepen.

Figuur 3 - aantal overlastgevende jeugdgroepen in Nederland naar politieregio

Aantal criminele jeugdgroepen

Trefpuntgroep

In de Schrijverswijk vinden we een groep die te typeren is als crimineel en we tref- fen de groep vooral aan bij het buurthuis 'Het trefpunt' aan de Nesciostraat. De groep wordt ook wel aangeduid als Trefpuntgroep. Kenmerkend voor de groep is dat hij groot is (meer dan 20 personen) en in zijn geheel uit jongens bestaat. Er zijn al jongere onder de 12 jaar die 'deel uitmaken' van de groep. In de groep zitten scholieren en werkende jongeren. De leeftijdsverschillen zijn met andere woorden groot. Sommige groepsleden gebruiken softdrugs en alcohol. Veel jongeren – met name de ouderen in de groep – zijn bekenden van justitie.

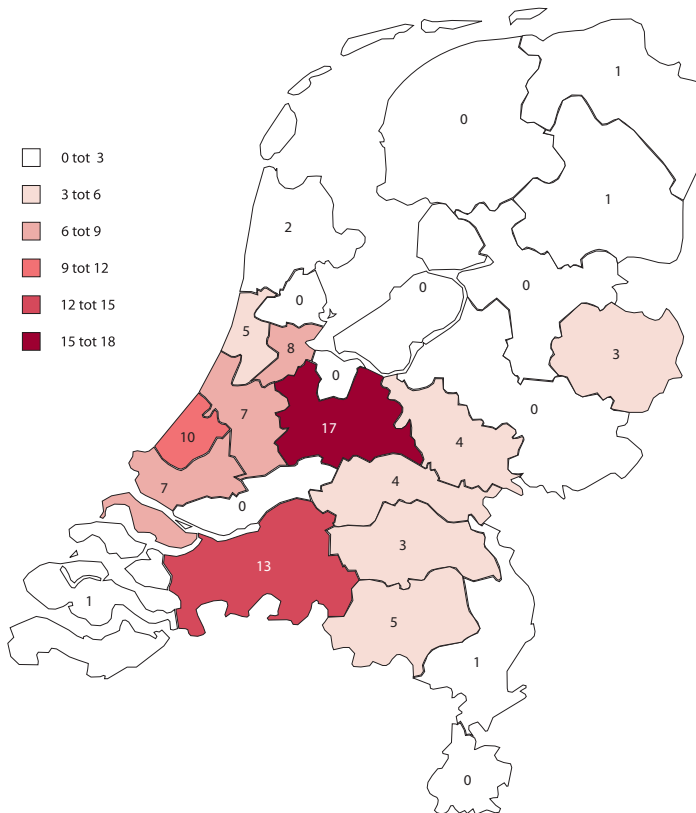
De groep is lastig, hinderlijk en pleegt met de nodige regelmaat vermogensdelicten. Daarnaast plegen sommige groepsleden ook geweldsdelicten. Wijkbewoners ervaren de groep als bedreigend. De groep hangt altijd voor de ingang van het buurthuis rond of bij het daarnaast gelegen speeltuintje. Met name de oudere jongens uit de groep zorgen ervoor dat sommige buurtbewoners niet meer bij het buurthuis naar binnen durven. De jongere jongens uit de groep staan niet bedreigend bij de ingang van het buurthuis, maar houden zich vooral op in de straten rond het buurthuis.

Naar de politie zijn de groepsleden beleefd doch afstandelijk. Men praat niet graag met de politie. Jonge – startende – agenten hebben moeite met de groep, want zij worden door de groepsleden op de proef gesteld en uitgedaagd.

Volgens de wijkagenten pleegt een aantal groepsleden bewust strafbare feiten buiten de eigen wijk. Dit heeft alles te maken met hun calculerende gedrag en het reduceren van de pakkans. In de eigen wijk zijn ze in de optiek van de wijkagenten ‘gewoonweg te bekend en ze willen hun eigen nest niet vuil maken’.

In acht van de 25 politieregio's zijn geen criminele jeugdgroepen aanwezig en in vier politieregio's is één criminele jeugdgroep geïdentificeerd. Het valt op dat criminele jeugdgroepen in het noorden en het oosten van het land vrijwel niet aanwezig zijn. Een uitzondering daarop is de politieregio Twente: daar zijn drie criminele jeugdgroepen geïdentificeerd. Tevens zijn in Zeeland, Limburg-Noord en Limburg Zuid en Zuid-Holland-Zuid nauwelijks criminele jeugdgroepen actief. De meeste criminele jeugdgroepen zijn te vinden in de politieregio's Utrecht, Midden- en West-Brabant en Haaglanden.

Figuur 4 - aantal criminele jeugdgroepen in Nederland naar politieregio

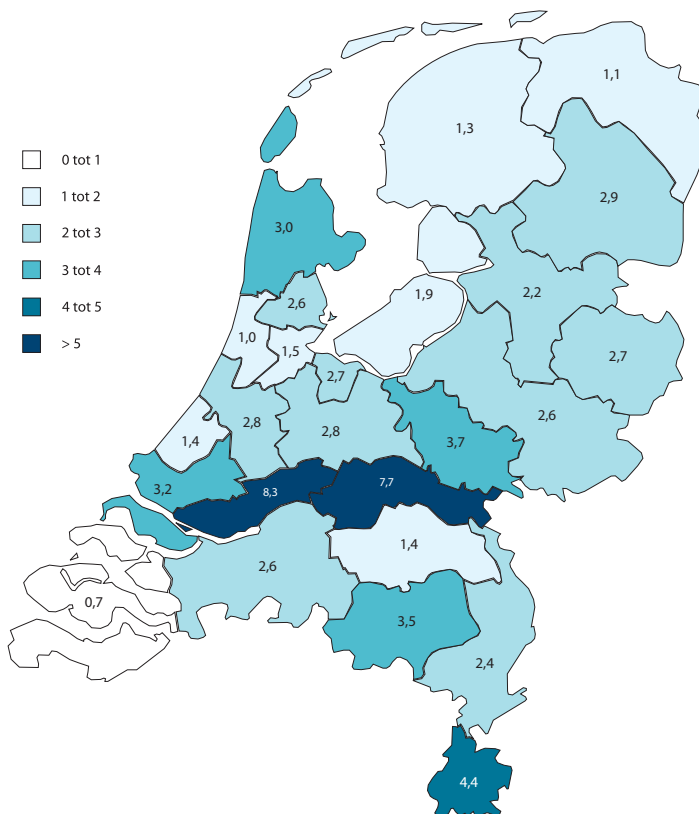
4.3 Problematische jeugdgroepen gerelateerd aan de jeugdbevolking

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit zijn vanzelfsprekend gerelateerd aan het aantal jongeren dat in de regio woonachtig is. Het is met andere woorden te verwachten dat regio's met veel jongeren ook meer problematische jeugdgroepen hebben. Om die reden worden de aantallen onderscheiden problematische jeugdgroepen uit paragraaf 4.2 ook gerelateerd aan het aantal jeugdige inwoners⁴ in de betreffende regio's. In *figuur 5* is het aantal hinderlijke jeugdgroepen per 10.000 jeugdige inwoners aangegeven. In *figuur 6 en 7* wordt hetzelfde gedaan voor overlastgevende respectievelijk criminele jeugdgroepen.

Hinderlijke jeugdgroepen gerelateerd aan de jeugdbevolking

Gerelateerd aan de jeugdige bevolking kennen de politieregio's Zuid-Holland-Zuid en Gelderland-Zuid de meeste hinderlijke jeugdgroepen.

Figuur 5 - aantal hinderlijke jeugdgroepen per politieregio per 10.000 jeugdige inwoners

4. Wij kiezen daarbij voor de gemeentelijke definitie van jongeren (van 0 t/m 24 jaar), waarbij opgemerkt dient dat de leden van hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen nagenoeg altijd jonger dan 20 jaar zijn.

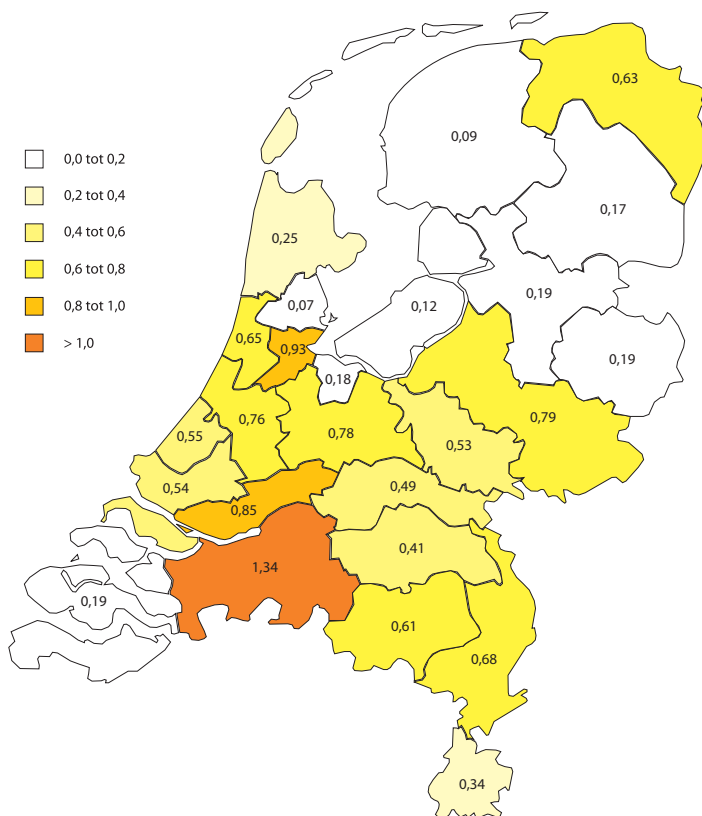
Figuur 2 wordt hiermee genuanceerd. Waar de politieregio Utrecht het meeste hinderlijke jeugdgroepen kent van alle Nederlandse politiekorpsen, blijkt het aantal hinderlijke jeugdgroepen in de politieregio Utrecht – wanneer dit afgezet wordt te-

gen de samenstelling van de bevolking – niet opvallend te zijn. Het beeld omtrent Zuid-Holland-Zuid en Gelderland-Zuid blijft onveranderd. Deze twee politieregio's kennen niet alleen absoluut, maar ook rekening houdend met de bevolkingssamenstelling relatief veel hinderlijke jeugdgroepen. Ook het beeld dat uit *figuur 2* naar voren komt betreffende de politieregio Limburg-Zuid blijft staan: deze regio kent relatief veel hinderlijke jeugdgroepen.

Overlastgevende jeugdgroepen gerelateerd aan de jeugdbevolking

Het aantal overlastgevende jeugdgroepen ⁵ in Nederland ligt relatief hoog in Midden- en West-Brabant. Deze politieregio is de enige regio die meer dan 1 overlastgevende jeugdgroep per 10.000 jeugdige inwoners kent. Drie politieregio's scoren uitzonderlijk laag: de korpsen Friesland, Flevoland en Zaanstreek-Waterland kennen slechts circa 0,1 overlastgevende jeugdgroepen per 10.000 jeugdige inwoners. In vergelijking met andere korpsen, kennen naast het korps Midden- en West-Brabant de politieregio's Amsterdam-Amstelland en Zuid-Holland-Zuid relatief veel overlastgevende jeugdgroepen.

Figuur 6 - aantal overlastgevende jeugdgroepen per politieregio per 10.000 jeugdige inwoners

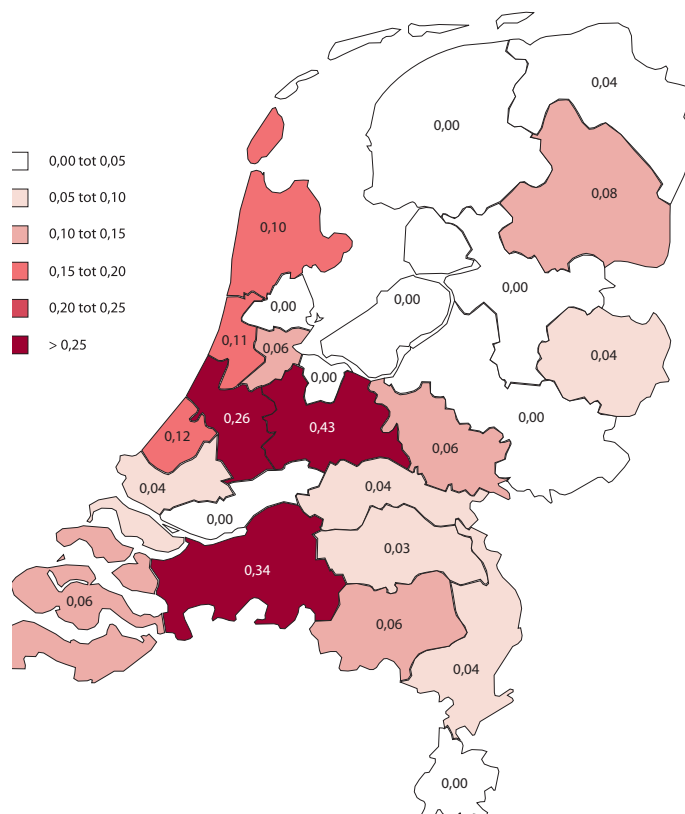
5. Vanwege de nauwkeurigheid wordt het aantal jeugdgroepen per 10.000 jeugdige inwoners met twee cijfers achter de komma weergegeven.

De politieregio's Groningen en Limburg-Noord kennen – zoals we in *figuur 3* zagen – in vergelijking met andere korpsen in absolute aantallen weinig overlastgevende jeugdgroepen. Rekening houdend met de bevolkingssamenstelling scoren zij echter relatief hoog.

Criminele jeugdgroepen gerelateerd aan de jeugdbevolking

Het aantal criminele jeugdgroepen is laag. Acht politieregio's – zo is te zien in *figuur 7* – hebben geen criminele jeugdgroepen en voor de andere regio's geldt dat de verschillen meestal heel klein zijn. Utrecht, Midden- en West-Brabant en Hollands Midden hebben relatief gezien veel criminele jeugdgroepen.

Figuur 7 - aantal criminele jeugdgroepen per politieregio per 10.000 jeugdige inwoners

4.4 Problematische jeugdgroepen en mate van verstedelijking

In het kader van de analyses voor onderhavige rapportage is een databestand aangelegd; het 'Dashboard problematische jeugdgroepen'. Binnen dit dashboard zijn alle 441 Nederlandse gemeenten ingedeeld naar de mate van verstedelijking ⁶. In het vervolg van deze paragraaf gaan we in op de vraag wat er te zeggen valt over problematische jeugdgroepen in relatie tot verstedelijking. Het CBS meet van alle gemeenten de woonadressendichtheid; maatgevend daarbij is het aantal andere

6. Daarbij is ook gekeken naar de samenwerkingsverbanden G4, G5 en G21, want die samenwerkingsverbanden lopen deels parallel met de verstedelijkingssindelingen van het CBS zoals in bijlage 4 te zien is.

huizen dat een inwoner van een gemeente in zijn omgeving aantreft. De woonadrendichtheid wordt algemeen beschouwd als de graadmeter voor verstedelijking. Hoe dichter de mensen op elkaar wonen, des te verstedelijkter het gebied. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen landelijke, weinig stedelijke, matig stedelijke, sterk stedelijke en zeer sterk stedelijke gemeenten. Een overzicht van het aantal gemeenten dat in deze categorieën is ingedeeld, staat in *tabel 1*.

Tabel 1 – Mate van verstedelijking (bron: CBS) en aantal problematische jeugdgroepen

	Aantal gemeenten	Aantal problematische jeugdgroepen	%	Gemiddeld aantal per gemeente
Landelijk	133	181	10	1.4
Weinig stedelijk	152	383	22	2.5
Matig stedelijk	81	317	18	3.9
Sterk stedelijk	63	641	36	10.2
Zeer sterk stedelijk	12	238	14	19.8
Totaal	441	1.760	100	4.0

Uit *tabel 1* blijkt het aantal problematische jeugdgroepen absoluut gezien het hoogst is in sterk stedelijke gebieden (36%). Wanneer we de aantallen problematische jeugdgroepen relateren aan het aantal gemeenten blijkt dat de minste problematische jeugdgroepen per gemeente voorkomen in de landelijke gemeenten (1.4 per gemeente) en de meeste problematische jeugdgroepen per gemeente voorkomen in de zeer sterk stedelijke gebieden (19.8 per gemeente). Naast de aantallen problematische jeugdgroepen in relatie tot de mate van verstedelijking is ook nagegaan wat er over de aard van de jeugdgroepen in relatie tot verstedelijking te zeggen valt.

In *tabel 2* wordt dit beeld weergegeven voor de hinderlijke jeugdgroepen.

Tabel 2 – Mate van verstedelijking en voorkomen van hinderlijke jeugdgroepen

	Aantal gemeenten	Aantal hinderlijke groepen	%	Gemiddeld aantal per gemeente
Landelijk	133	162	12	1.2
Weinig stedelijk	152	311	23	2.1
Matig stedelijk	81	248	19	3.1
Sterk stedelijk	63	486	36	7.7
Zeer sterk stedelijk	12	134	10	11.2
Totaal	441	1.341	100	3.0

In overeenstemming met het totaalbeeld komen hinderlijke jeugdgroepen in absolute aantallen voornamelijk voor in sterk stedelijke gebieden en zijn hinderlijke jeugdgroepen minder prominent aanwezig in landelijke en zeer sterk stedelijke gemeenten. Verder blijkt dat het gemiddeld aantal hinderlijke jeugdgroepen per gemeente toeneemt naarmate een gebied meer verstedelijkt is.

In *tabel 3* wordt een beeld geven van de overlastgevende jeugdgroepen in relatie tot de mate van verstedelijking.

Tabel 3 – Mate van verstedelijking en voorkomen van overlastgevende jeugdgroepen

	Aantal gemeenten	Aantal overlastgevende groepen	%	Gemiddeld aantal per gemeente
Landelijk	133	16	5	0.1
Weinig stedelijk	152	60	18	0.4
Matig stedelijk	81	63	19	0.8
Sterk stedelijk	63	120	37	1.9
Zeer sterk stedelijk	12	68	21	5.7
Totaal	441	327	100	0.7

In *tabel 3* is te zien dat overlastgevende jeugdgroepen in aantal voornamelijk voorkomen in sterk stedelijke gemeenten (37%) en met 18, 19 en 21% ongeveer even veel in weinig stedelijke, matig stedelijke en zeer sterk stedelijke gemeenten. In landelijke gemeenten komen overlastgevende jeugdgroepen nauwelijks voor. Ook nu is te zien dat het gemiddeld aantal overlastgevende jeugdgroepen toeneemt met de mate van verstedelijking.

Het beeld van de criminele jeugdgroepen in relatie tot de mate van verstedelijking is weergegeven in *tabel 4*.

Tabel 4 – Mate van verstedelijking en voorkomen van criminele jeugdgroepen

	Aantal gemeenten	Aantal criminele groepen	%	Gemiddeld aantal per gemeente
Landelijk	133	3	3	.02
Weinig stedelijk	152	12	13	.08
Matig stedelijk	81	6	7	.07
Sterk stedelijk	63	35	37	.56
Zeer sterk stedelijk	12	36	39	3.0
Totaal	441	92	100	0.2

Criminele jeugdgroepen komen – zo is te zien in *tabel 4* - voornamelijk voor in zeer sterk stedelijke en sterk stedelijke gebieden. Deze 75 gemeenten – die 17% van alle Nederlandse gemeenten vertegenwoordigen – nemen 76% van het totaal aantal criminele jeugdgroepen voor hun rekening. Nog meer dan bij de hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen neemt het aantal criminele jeugdgroepen toe naarmate de verstedelijking toeneemt.

4.5 De ernst van problematische jeugdgroepen in Nederland

Het mag duidelijk zijn dat de aanwezigheid van vijf hinderlijke jeugdgroepen in een gemeente een andere impact heeft dan de aanwezigheid van vier criminele en een overlastgevende groep. Om de ernst van de overlast en criminaliteit veroorzaakt door problematische jeugdgroepen in beeld te brengen, hebben we aan de aanwezigheid van problematische jeugdgroepen in alle Nederlandse gemeenten een gewicht c.q. ernstscores toegekend. De manier waarop dit is gedaan, is weergegeven in *bijlage 3*, maar in het kort komt het erop neer dat de aanwezigheid van een jeugdbende een zwaarder gewicht krijgt dan de aanwezigheid van een hinderlijke jeugdgroep. Alle problematische jeugdgroepen zijn ‘gewogen’ en vervolgens gerelateerd aan het aantal jeugdige inwoners in de gemeente. Het beeld dat in voorgaande paragrafen is beschreven, wordt bevestigd als – zie *tabel 5* – een overzicht wordt gegeven van de ernst en de relatieve ernst⁷ van de jeugdgroepenproblematiek gekoppeld aan de mate van verstedelijking.

Tabel 5 – Mate van verstedelijking, ernst en relatieve ernst van de jeugdgroepenproblematiek

	Aantal gemeenten	Ernstscores	Ernstscores per 10.000 jongeren
Landelijk	133	6.8	16.8
Weinig stedelijk	152	10.1	17.4
Matig stedelijk	81	10.8	11.7
Sterk stedelijk	63	12.8	8.1
Zeer sterk stedelijk	12	15.1	4.3
Totaal	441	9.7	14.5

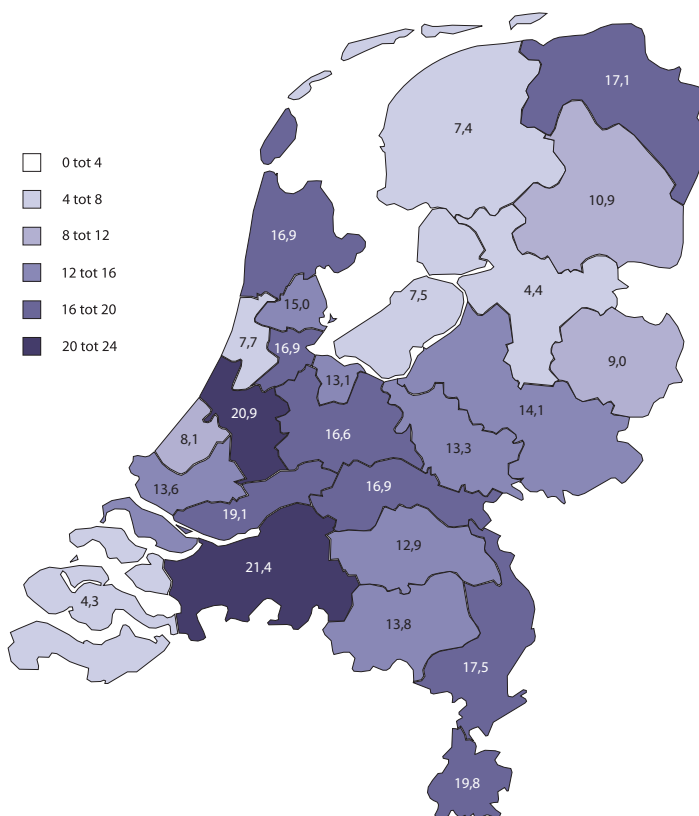
In *tabel 5* is te zien dat absoluut gezien de jeugdgroepenproblematiek in zeer sterk stedelijke gebieden het ernstigst is. Daar zijn met andere woorden de meeste en de meest ernstige problematische jeugdgroepen. Enige relativering is daarbij op haar plaats want in dergelijke gebieden wonen ook meer jongeren en wanneer dit gegeven meegenomen wordt in de ernstscores zien we een omgekeerd beeld. De relatieve ernst is dan vooral groot in het landelijke gebied en het minst groot in zeer sterk stedelijke gebieden. In kleine gemeenten met relatief weinig jongeren is de impact van problematische jeugdgroepen met andere woorden groter dan in stedelijke gebieden waar veel jeugd opgroeit.

7. Zie bijlage 3 voor de toelichting op de ernstscores.

Het uiteindelijke totaalbeeld is op het niveau van de politieregio's weergegeven in *figuur 8*.

Hieruit blijkt dat acht politieregio's gekenmerkt worden door een ernstscore tussen de 16 en 20 en dat zeven politieregio's een ernstscore tussen de 12 en 16 hebben. Met een ernstscore van 4,3 is de ernst van problematische jeugdgroepen in de politieregio Zeeland het laagst, op de voet gevolgd door IJsselland. De jeugdproblematiek in de politieregio's Midden- en West-Brabant en Hollands Midden daarentegen is met ernstscores van 21,4 en 20,9 relatief hoog.

Figuur 8 - Ernst problematische jeugdgroepen per 10.000 jeugdige inwoners

4.6 Resumé

In dit hoofdstuk is op basis van informatie uit alle Nederlandse politieregio's een beeld gegeven van de omvang en aard van problematische jeugdgroepen in Nederland. Het feit dat alle regio's én via een vast format én op hetzelfde moment hebben geïnventariseerd, is niet alleen noemenswaardig, maar maakt ook dat we in staat zijn om een beeld te geven van de problematische jeugdgroepen in Nederland in het najaar van 2009.

Uit de landelijke inventarisatie blijkt dat er in totaal 1.760 problematische jeugdgroepen zijn. Specifiek gaat het om 1.341 hinderlijke jeugdgroepen, 327 overlastgevende jeugdgroepen en 92 criminele jeugdgroepen. Van deze problematische jeugdgroepen zijn er 27 te kwalificeren als straatbende en 10 als jeugdbende.

De lichtste categorie problematische jeugdgroepen – de hinderlijke – komen het meest (76%) voor in ons land, gevolgd door de overlastgevende (19%) en criminele jeugdgroepen (5%).

Het beeld omtrent problematische jeugdgroepen in Nederland kan op diverse manieren in kaart worden gebracht. Als puur naar het aantal in een politieregio aanwezige problematische jeugdgroepen wordt gekeken, vallen vooral de politieregio's Utrecht (166), Midden- en West-Brabant (148) en Gelderland-Zuid (123) op vanwege het hoge aantal aanwezige problematische jeugdgroepen. De politieregio's Zeeland (16), Gooi en Vechtstreek (17) en Kennemerland (30) vallen juist op door het geringe aantal problematische jeugdgroepen in de politieregio's.

Wanneer er ingezoomd wordt op de hinderlijke, overlastgevende en criminele jeugdgroepen ontstaat een ander beeld. Hinderlijke jeugdgroepen komen voornamelijk voor in de politieregio's Utrecht (106), Gelderland-Zuid (105) en Zuid-Holland-Zuid (102). Overlastgevende jeugdgroepen komen voornamelijk voor in de politieregio's Utrecht (43), Midden- en West-Brabant (39) en Haaglanden (29); deze politieregio's kennen eveneens de meeste criminele jeugdgroepen.

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit zijn vanzelfsprekend gerelateerd aan het aantal jongeren dat in de regio woonachtig is. Het is met andere woorden te verwachten dat regio's met veel jongeren ook meer problematische jeugdgroepen hebben. Om die reden zijn de aantallen onderscheiden problematische jeugdgroepen ook gerelateerd aan het aantal jeugdige inwoners in de betreffende regio's.

Uit die analyse komt een genuanceerder beeld naar voren. In de politieregio's Zuid-Holland-Zuid, Gelderland-Zuid en Limburg-Zuid is het aantal hinderlijke jeugdgroepen afgezet per hoofd van de jeugdige bevolking het hoogst en de politieregio's Midden- en West-Brabant, Amsterdam-Amstelland en Zuid-Holland-Zuid kennen per hoofd van de jeugdige bevolking het hoogste aantal overlastgevende jeugdgroepen. Criminele jeugdgroepen – tot slot – komen naar verhouding het meest voor in Utrecht, Midden- en West-Brabant en Hollands Midden.

Analyses van de mate van verstedelijking in relatie tot de aanwezigheid van problematische jeugdgroepen laten zien dat zowel het gemiddeld aantal problematisch jeugdgroepen als de ernst van de problematische jeugdgroepen toeneemt naar mate gebieden stedelijker worden. In (zeer) sterk stedelijke gebieden vinden we verhoudingsgewijs veel criminele jeugdgroepen.

Tot slot is een totaalanalyse uitgevoerd waarmee de ernst van de jeugdgroepenproblematiek per politieregio is gewogen. Uit die analyse blijkt dat in de politieregio's Midden- en West-Brabant, Hollands Midden en Limburg-Zuid de jeugdgroepenproblematiek in het najaar van 2009 verhoudingsgewijs het ernstigst is.

5

De gemeenten aan zet

2009 heeft in het teken gestaan van het uitvoeren van het Masterplan jeugdgroepen bij de Nederlandse politie. Uit dit rapport komt naar voren dat het uitvoeren van dit plan zeer succesvol is geweest. In alle regio's zijn kwaliteitsstappen vooruit gemaakt binnen het werkproces en dit heeft zowel op landelijk niveau als lokaal niveau producten opgeleverd. Over het landelijk niveau is in onderhavige rapportage verslag gedaan in de vorm van het verloop van het proces in de regio's en het beeld van de aard en omvang van problematische jeugdgroepen in Nederland.

Nu is echter het lokale niveau aan zet om op basis van informatie over problematische jeugdgroepen te komen tot een gemeenschappelijke aanpak onder regie van de gemeente. Een werkwijze die overigens in veel gemeenten al met succes wordt toegepast.

5.1 De stand van zaken op lokaal niveau

Binnen iedere Nederlandse gemeente zijn door de wijkagent – indien aanwezig – de problematische jeugdgroepen met de shortlist in beeld gebracht. Vervolgens heeft de politie op basis van een analyse van de shortlisten een rapportage opgesteld ten behoeve van de politieleiding die vervolgens is – of binnenkort wordt – aangeboden aan de lokale driehoek. In deze rapportage wordt een beeld gegeven van de aantallen problematische jeugdgroepen in de gemeente (uitgesplitst naar hinderlijk, overlastgevend en crimineel). De rapportage bevat ook informatie over de locaties waar de groepen actief zijn en hun kenmerken.

In de lokale driehoek – het overleg tussen gemeente, Openbaar Ministerie en politie – zal worden vastgesteld (geprioriteerd) welke groepen aangepakt worden.

5.2 Rollen en verantwoordelijkheden in de aanpak

Nadat de problematische jeugdgroepen in de lokale driehoek zijn geprioriteerd om te worden aangepakt, komt de gemeente nadrukkelijker aan zet. In de aanpak hebben diverse ketenpartners een rol. Om de aanpak te coördineren, is een regisseur nodig. De regierol is een voorzittersrol, waarbij het proces wordt bewaakt. Die overall regie ligt bij de gemeente voor zowel de hinderlijke, overlastgevende als criminele jeugdgroepen, waarbij opgemerkt wordt dat de regie over de opsporing vanuit een wettelijke taak bij het Openbaar Ministerie ligt. Afstemming tussen opsporing en aanpak op lokaal niveau is daarbij van belang.

De reden voor deze overall regierol is dat voor elke problematische jeugdgroep een meersporenaanpak vereist is en elke aanpak gecoördineerd moet worden, onafhankelijk van welke partner de grootste rol heeft in het aanpakken van de problematische jeugdgroep.

Zoals aangegeven wordt er voor elke geprioriteerde jeugdgroep – in een jeugdoverleg – een plan van aanpak opgesteld. Daartoe wordt eerst het beeld van de politie over de groep aangevuld met informatie van andere partijen (zoals het jongerenwerk). Ook maakt de politie een verdiepende analyse van de geprioriteerde groep om de individuele leden en netwerken in beeld te brengen. Op basis van een gedeeld beeld van de groep wordt een plan van aanpak gemaakt, bestaande uit verschillende soorten maatregelen, die worden uitgevoerd door de organisatie tot wiens kerntaak dit behoort. Te denken valt aan:

- Groepsgerichte maatregelen, zoals bijvoorbeeld sportactiviteiten om contact op te bouwen met de jongeren uit een groep.
- Domeingerichte maatregelen, zoals het aanpassen van verlichting en het plaatsen of weghalen van bankjes.
- Persoonsgerichte maatregelen waarbij politie en Openbaar Ministerie afspraken maken over individuele trajecten voor leden van een groep.

Wie doet wat in de aanpak?

Bij de aanpak van hinderlijke groepen ligt de nadruk op de groeps- en domeingerichte aanpak. De regie ligt primair bij de gemeente en gemeentelijke organisaties zoals het jongerenwerk. Bij criminele groepen ligt de nadruk op de individuele aanpak. Binnen een casusoverleg worden maatwerktrajecten opgezet die zich richten op een combinatie van de inzet van hulp, zorg en strafrecht. De regie ligt vooral bij justitiële partners.

De aanpak van overlastgevende groepen vraagt vaak om een mix van de voorgaande aanpakken en derhalve ligt hier de nadruk op samenwerking ('fine-tuning') onder regie van de gemeente.

Het Veiligheidshuis lijkt de geëigende plek om individuele probleemjongeren uit vooral overlastgevende jeugdgroepen en jongeren uit criminele jeugdgroepen via een casusoverleg aan te pakken.

5.3 Masterplan aanpak problematische jeugdgroepen voor gemeenten

Vanuit gemeenten zijn in een aantal georganiseerde regionale bijeenkomsten – waarbij ook vertegenwoordigers van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aanwezig waren – diverse vragen binnengekomen die betrekking hebben op de wijze waarop men kan komen tot een aanpak van een problematische jeugdgroep op lokaal niveau. Vragen die daarbij aan de orde komen, zijn bijvoorbeeld: welke deelnemers moeten participeren in een jeugdoverleg? Wat zijn de rollen en verantwoordelijkheden? Hoe vaak moet er overlegd worden? Hoe maken we een plan van aanpak? Hoe evalueren we de aanpak? Wat zijn goede voorbeelden in de aanpak?

Om vanuit het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse politie – waar primair gewerkt is aan het verbeteren van de lokale rapportages – de verbinding te maken naar de gemeenten gaat de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in 2010 inzetten op de versterking van de regierol van gemeenten bij de aanpak van problematische jeugdgroepen¹. Daarom is in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties het Masterplan aanpak jeugdgroepen voor gemeenten ontwikkeld (looptijd eind 2009 - eind 2010). Binnen dit Masterplan staan de volgende drie activiteiten centraal:

1. *Ontwikkelen handreiking aanpak problematische jeugdgroepen voor gemeenten*

Op basis van de ervaring binnen de groepsaanpak zal een handreiking ontwikkeld worden waarin de belangrijkste vragen die er vanuit gemeenten zijn als het gaat om de aanpak van problematische jeugdgroepen stapsgewijs worden behandeld. Binnen de handreiking zal er onder andere aandacht zijn voor het jeugdoverleg, de samenstelling daarvan en de werkwijze. Ook het monitoren en evalueren van de aanpak krijgt aandacht.

Voorts zal een stramien voor een plan van aanpak deel uitmaken van de handreiking. Bij de ontwikkeling van de handreiking zullen gemeenten, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het Centrum voor Criminaliteit en Veiligheid (CCV) betrokken worden.

2. *Regionale intervisiebijeenkomsten met gemeenten*

In een viertal regionale bijeenkomsten (per windstreek) zal aan gemeenten de mogelijkheid worden geboden om deel te nemen aan een intervisiebijeenkomst waarin de concepthandreiking wordt toegelicht en waar ruimte is voor vragen vanuit de gemeenten. De input vanuit de intervisiebijeenkomsten zal meegenomen worden bij de samenstelling van de definitieve handreiking.

3. *Samenstelling website met veelbelovende maatregelen c.q. aanpakken*

In overleg met het CCV zal in 2010 nagegaan worden of het mogelijk is om een website te ontwikkelen waarin aandacht is voor veelbelovende aanpakken van verschillende soorten problematische jeugdgroepen.

1. In dit kader is het Van Montfranstraject vermeldenswaardig. Daarbinnen hebben maar liefst 40 gemeenten inmiddels aangegeven in 2010 extra te gaan inzetten op de aanpak van jeugdoverlast.

Geraadpleegde bronnen

Beke, B., A. van Wijk en H. Ferwerda (2000) - *Jeugdcriminaliteit in groepsverband ontfaeld. Tussen rondhangen en bendevorming*. SWP, Amsterdam.

Shortlist groepsriminaliteit (2003) - Bureau Beke, Arnhem.

Dekkers, S., S. Hissels en F. Kriek (2007) - *Gebruik en effectiviteit van de shortlistmethode*. Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam.

Ferwerda, H. (2000) - Jeugdcriminaliteit en de rol van de groep. De groep als negatieve voedingsbodem. *J* - Tijdschrift over jongeren*, 1(1): 34-44.

Ferwerda, H. (2009) - *Masterplan jeugdgroepen Nederlandse politie*. Plan voor een verdere optimalisering en kwaliteitsverbetering op procesinformatie, -organisatie en gemeenschappelijke uitvoering in de aanpak van problematische jeugdgroepen. Bureau Beke, Arnhem.

Ferwerda, H. en A. Kloosterman (2004) - *Jeugdgroepen in beeld*. Stappenplan en randvoorwaarden voor de shortlistmethodiek. Verschenen in de reeks politiekunde (nr. 6) van het programma Politie en Wetenschap. Uitgeverij Kerckebosch bv, Zeist.

Ferwerda, H. (2009) - *Shortlistmethodiek in zeven stappen*. Onderdeel van het Masterplan Jeugdgroepen Nederlandse Politie. Bureau Beke, Arnhem.

Jeugd Terecht (2003) - *Actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit 2003-2006*. Ministerie van Justitie, Den Haag.

Landelijk Kader Nederlandse Politie (2007).

Schuyt, C. (1993) - Jeugdcriminaliteit in groepsverband. *Delikt en delinkwent*, 23: 499-510.

Yablonsky, L. (1959) - The delinquent gang as a near-group. *Social problems*, 7: 108-117.

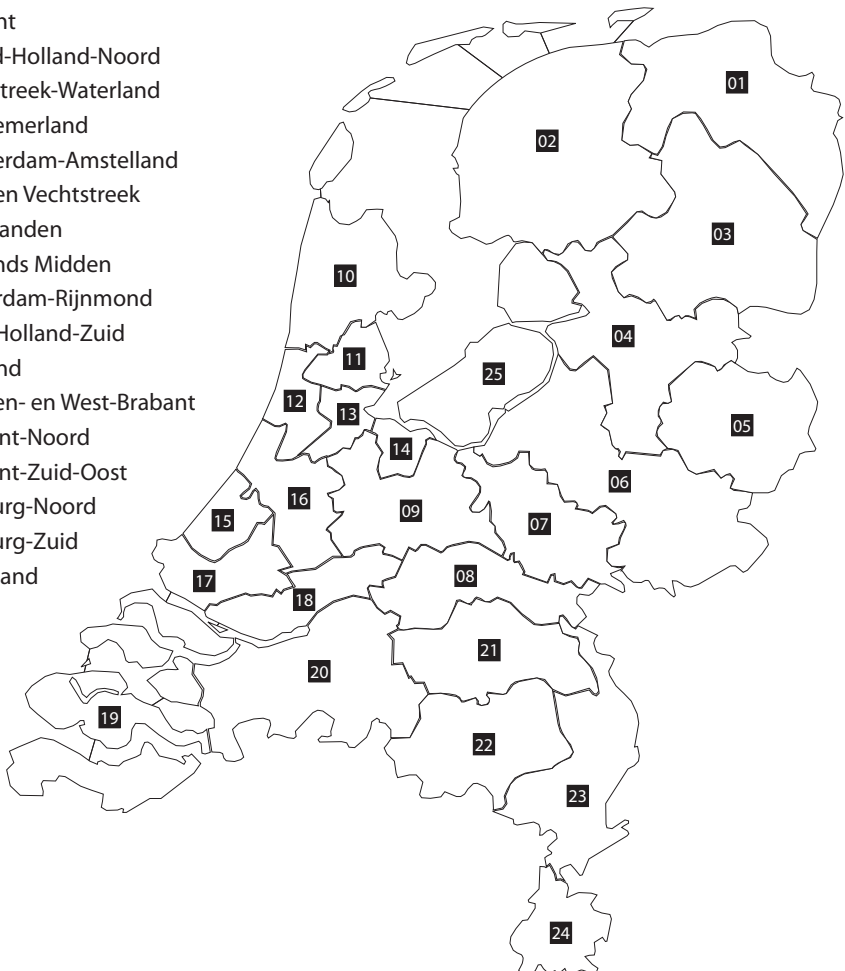

Bijlage 1 Problematische jeugdgroepen per regio

Politieregio	Hinderlijk	Overlast-gevend	Crimineel	Straat-bende	Jeugd-bende
Amsterdam-Amstelland	34	12	8	0	0
Brabant-Noord	27	11	3	1	0
Brabant-Zuid-Oost	80	20	5	0	1
Drenthe	39	2	1	0	0
Flevoland	29	3	0	0	0
Friesland	38	5	0	1	0
Gelderland-Midden	60	11	4	1	1
Gelderland-Zuid	105	14	4	3	2
Gooi en Vechtstreek	14	3	0	1	0
Groningen	26	8	1	0	0
Haaglanden	40	29	10	0	0
Hollands Midden	71	21	7	2	1
IJsselland	52	5	0	0	0
Kennemerland	16	9	5	0	0
Limburg-Noord	39	9	1	0	1
Limburg-Zuid	79	8	0	0	0
Midden- en West-Brabant	96	39	13	3	1
Noord-Holland Noord	60	9	2	1	0
Noord- en Oost-Gelderland	63	17	0	0	0
Rotterdam-Rijnmond	73	27	7	0	0
Twente	49	6	3	4	0
Utrecht	106	43	17	7	3
Zaanstreek-Waterland	31	2	0	0	0
Zeeland	12	3	1	0	0
Zuid-Holland-Zuid	102	11	0	3	0
Totaal	1341	327	92	27	10

Bijlage 2 Politieregio's in Nederland

1. Groningen
2. Fryslân
3. Drenthe
4. IJsselland
5. Twente
6. Noord- en Oost-Gelderland
7. Gelderland-Midden
8. Gelderland-Zuid
9. Utrecht
10. Noord-Holland-Noord
11. Zaanstreek-Waterland
12. Kennemerland
13. Amsterdam-Amstelland
14. Gooi en Vechtstreek
15. Haaglanden
16. Hollands Midden
17. Rotterdam-Rijnmond
18. Zuid-Holland-Zuid
19. Zeeland
20. Midden- en West-Brabant
21. Brabant-Noord
22. Brabant-Zuid-Oost
23. Limburg-Noord
24. Limburg-Zuid
25. Flevoland

Bijlage 3 Berekening ernstscore problematische jeugdgroepen

Om per politieregio de ernst van de aanwezige jeugdgroepen te kunnen duiden, is per gemeente een ernstscore berekend ¹. De ernstscore van een gemeente is de verhouding tussen een gewogen score en het aantal in een gemeente aanwezige jeugdgroepen. De gewogen score wordt bepaald door het aantal hinderlijke jeugdgroepen met 1 te vermenigvuldigen, overlastgevende jeugdgroepen een vermenigvuldigingsfactor 2 toe te kennen en het aantal criminele jeugdgroepen met 3 te vermenigvuldigen. Tot slot is aan straatbendes een factor 3 en aan jeugdbendes een factor 4 toegekend. De verhouding tussen de gewogen score en het aantal in een gemeente aanwezige problematische jeugdgroepen is met 10 vermenigvuldigd.

Intermezzo – rekenvoorbeeld ernstscore

Stel: in een gemeente zijn één hinderlijke jeugdgroep, drie overlastgevende jeugdgroepen en één criminele jeugdgroep aanwezig. In totaal zijn in deze gemeente dus vijf jeugdgroepen actief. De gewogen score bedraagt $(1 \times 1) + (3 \times 2) + (1 \times 3) = 10$.

De verhouding tussen de gewogen score en het aantal aanwezige jeugdgroepen is $10/5 = 2$. Wanneer we deze verhouding met 10 vermenigvuldigen, komen we op een ernstscore van 20.

Tot slot hebben we de ernst van problematische jeugdgroepen gerelateerd aan het aantal in een regio woonachtige jeugdige inwoners. De ernstscore is gedeeld door het aantal in een gemeente aanwezige jeugdige inwoners en ter indexatie vermenigvuldigd met 10.000. Daarmee ontstaat een beeld van de ernst van in Nederland aanwezige problematische jeugdgroepen naar aantal jeugdige inwoners ² per politieregio zoals weergegeven in *figuur 8*.

1. De weging die wordt toegepast, is hetzelfde als de weging die binnen de shortlist wordt gebruikt om de ernstscore van een groep vast te stellen.

2. Bron: CBS.

Bijlage 4 Samenwerkingsverbanden en mate van verstedelijking

G4

Zeer sterk stedelijk

Amsterdam
Den Haag
Rotterdam
Utrecht

G21

Matig stedelijk

Almelo

Stedelijk

Arnhem
Breda
Deventer
Dordrecht
Eindhoven
Enschede
Heerlen
Helmond
Hengelo (Overijssel)
's-Hertogenbosch
Leeuwarden
Maastricht
Nijmegen
Tilburg
Venlo
Zwolle

G5

Weinig stedelijk

Emmen

Matig stedelijk

Lelystad

Sterk stedelijk

Alkmaar
Amersfoort
Zaanstad

Zeer sterk stedelijk

Groningen
Haarlem
Leiden
Schiedam

Colofon

Vormgeving en omslagillustratie

Marcel Grotens, Bureau Beke

Fotoverantwoording

De personen, afgebeeld op de foto's zijn modellen en hebben geen relatie met het onderwerp van dit onderzoeksrapport.

Foto's:

Lize Rixt (pag. 8), Stock.xchng (pag. 20, 36), Morguefile (pag. 40, 42).

Drukwerk

GVO Drukkers & Vormgevers B.V.

Tekstcorrectie

Karin Tijhof, Bureau Beke

Henk Ferwerda en Tom van Ham

Problematische Jeugdgroepen in Nederland

Omvang, aard en politieproces beschreven

© Bureau Beke, januari 2010

ISBN 978-90-75116-60-1

« waakzaam en dienstbaar »

In dit rapport wordt voor de eerste keer een overzicht gegeven van de omvang en aard van problematische jeugdgroepen in Nederland. Voor de totstandkoming van dit landelijke overzicht hebben alle regiokorpsen van de Nederlandse politie een jaar lang geparticipeerd in een verbetertraject. Doel was om op lokaal niveau op basis van kwalitatief goede informatie over problematische jeugdgroepen te komen tot een gemeenschappelijke, geborgde aanpak van hinderlijke en overlastgevende jeugdgroepen onder regie van de gemeente of – in het geval van criminele jeugdgroepen – het Openbaar Ministerie.

Uit het rapport komt naar voren dat alle politieregio's in staat zijn om problematische jeugdgroepen te inventariseren en analyseren.

Voorts blijkt op basis van alle lokale inventarisaties dat we in ons land in het najaar van 2009 in totaal 1.760 problematische jeugdgroepen hebben. Specifiek gaat het om 1.341 hinderlijke jeugdgroepen, 327 overlastgevende jeugdgroepen en 92 criminele jeugdgroepen. Van deze groepen zijn er 27 te kwalificeren als straatbende en 10 als jeugdbende.

In totaal 76 procent van alle bij de politie bekende problematische jeugdgroepen zijn hinderlijk. Dit is de lichtste categorie jeugdgroepen waarvan de leden in de groep hinderlijk aanwezig zijn en zich vooral bezighouden met lichte overlast of kleine vernielingen.

Zowel het gemiddeld aantal problematische jeugdgroepen als de ernst van de problematische jeugdgroepen neemt toe naarmate de verstedelijking toeneemt. Criminele jeugdgroepen komen relatief veel voor in (zeer) sterk verstedelijkte gebieden.

Op basis van lokale rapportages – die de regiokorpsen hebben opgesteld – kunnen de gemeenten de regie in de aanpak, voor zover dat nog niet gebeurt, oppakken.

